

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертация за придобиване на образователната и научна степен
„Доктор”

Докторант: Румяна Нешкова Георгиева

Професионално направление: 1.2. Педагогика

Тема на дисертационното изследване: „Формиране на емоционална компетентност у учениците в мултикултурна среда чрез обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен”.

Биографични данни: Румяна Нешкова е завършила ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий”, специалност „Начална училищна педагогика” през 1992 год. През 1997 год. е осъществила следдипломна квалификация в СУ „Св. Климент Охридски”, въз основа на която е придобила Втори клас квалификация.

Докторантката работи като начален учител в Разград от 1996 год. Получила е престижната награда „Учител на годината” на Разград за 2008 г. и почетното отличие на МОМН „Неофит Рилски” през 2009 г. Участвала е в голям брой научни конференции и два изследователски проекта, свързани с актуални образователни проблеми. Има 17 научни публикации, 7 от които в специализирани научно-методически издания.

Румяна Нешкова е отчислена от докторантура с право на защита през 2012 год.

Анализ на съдържанието на дисертацията: Дисертационното изследване „Формиране на емоционална компетентност у учениците в мултикултурна среда чрез обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен” е изключително актуално по своя замисъл и практическа насоченост. То е обвързано по

представителен начин с реалните потребности на педагогическата практика и отразява реалния професионален опит на докторантката като учител - нейните ежедневни изследователски усилия и резултати. Изложението е структурирано в две книжни тела: основен текст: Увод, три глави, Заключение и Приложения.

Заглавието на дисертацията само по себе си предполага маркиране и обединяване на различни и твърде специфични в своята същност предметни сечения. Оттук закономерно произтича известна трудност, но показва по категоричен начин наличието на научна смелост от страна на докторантката.

Структурата на дисертацията обхваща в логическа и смислова цялостност изследователските намерения на Румяна Нешкова. Параметрите на изследването са очертани добре. Изложението обединява три информационни цялости: *емоционална компетентност, мултикултурна среда и обучение по български език и литература*, анализирани в трите глави на дисертацията: „Обучението по български език и литература в мултикултурна среда и емоционалната компетентност на учениците от начална училищна възраст”; Методически идеи за формиране на емоционална компетентност в мултикултурна среда чрез обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен”; „ Емпирично изследване на степента на формираност на емоционалната компетентност у учениците в мултикултурна среда чрез обучението по български език и литература в начална училищна възраст”.

Концептуалната рамка е подчинена по категоричен начин на изследователската идея.

Като цяло, изключително добро впечатление прави практическата насоченост на разработката, което намирам за най-стойностно постижение.

Без да се впуска в разточителни и формални разсъждения по уточняване на различните авторски постановки, относно същността и по-общите проявления на емоционалната компетентност, докторантката балансирано представя теоретичните и методологични основания, но по-голямата част от своето изследване посвещава върху конкретна диагностична и практическа дейност, като постига значими резултати. Богатият набор от методи: *анкета с учители и родители, проективни методики, интервю, творчески продукти на ученици, наблюдение* ѝ позволяват да се докосне до интересни факти и данни, да маркира значими проявления и закономерности, свързани с обучението по български език и литература и детските поведенчески реакции в мултикултурна среда. При разкриване на същността на работните понятия е постигнато не само формализираната изискуема дефинитивност, но и нужната степен на персонификация, съотнесено към реално функциониране на явленията. При разглеждането на проявленията на емоционалната компетентност, добре е очертана субординацията с езиковата и комуникативната компетентност, както и тяхното специфично проявление в мултикултурна среда.

Опитът като учител помага на Румяна Нешкова да покаже и систематизира богати по съдържание интерактивни похвати на работа, насочени към стимулиране на въображението, позитивните чувства и експресивните преживявания на децата. Много умело докторантката разширява спектъра на познавателните задачи по български език и литература, съобразено с конкретната възраст, реалните потребности и ориентирано към постигне на специфичните проявления на емоционалната интелигентност в себеизразяването и взаимодействията на отделните деца. Авторката показва различни варианти на работа, при които се постига съдържателна връзка между житейския опит, познавателните действия и експресивните емоции. Акцент се поставя

върху потребността на учениците от самоизява и чувството им за самоценност. Оформения емпиричен материал убеждава по безспорен начин в полезността и насочеността на работата по български език и литература към формиране на емоционална компетентност у децата от началния етап на основната образователна степен. Специално внимание заслужава т.н. ”компенсираща програма”, разширяваща периметъра на речевата среда чрез подходящи литературни текстове, насочващи децата към съпреживяване, самопознание и регулиране на собствените чувства. Програмата предполага и различни познавателни действия за обогатяване на речника и създаване на творчески продукт.

Резултатите от емпиричното проучване са анализирани задълбочено и са станали повод за оформяне на важни изводи.

Приноси:

1. На широка експериментална основа е конструирана и апробирана система за работа в обучението по български език и литература в мултикултурна среда, насочена към стимулиране на емоционалната компетентност на учениците.
2. Систематизирани са вариативни стратегии и техники за езикова, литературна, и комуникативно - речева работа, които могат да бъдат прилагани и в други възрастови групи като предпоставка за формиране на емоционална компетентност.

Бележки и препоръки:

1. Нужно е по-нататъшно прецизиране на използваната педагогическа терминология и постигане на нужната коректност при обозначаване на връзките и смисловите зависимости между изследваните явления.
2. Закодираната смислова определеност във формулировката на отделните параграфи в някои случаи не кореспондира достатъчно

директно със съдържанието. Така в параграф 1.1.4. „Своеобразие на работата в мултикултурна среда в началния етап на основната образователна степен при формиране на емоционална компетентност”, анализите биха могли да представят по-представителна конкретика, насочена към персонифициране на т.н. ”своеобразие” в работата.

3. В изложението на дисертацията би могло да се постигне по-висока степен на аргументираност и концептуализация на двете направления на изследователската работа по формиране на емоционалната компетентност в *езиковото и литературното обучение*.
4. Експерименталните резултати не са оползотворени достатъчно пълно. Те дават основание за по-задълбочени анализи и изводи, които надявам се, докторантката ще оформя в по-нататъшната си научна и приложна педагогическа дейност.

Авторефератът отразява най-съществените характеристики на дисертационното изследване.

Заклучение: Дисертационното изследване на тема „Формиране на емоционална компетентност у учениците в мултикултурна среда чрез обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен” се отличава с безспорни и значими изследователски резултати. Това ми дава основание да препоръчам на членовете на Уважаемото Жури, да присъди на **Румяна Нешкова Георгиева** образователната и **научна степен „Доктор”** по професионалното направление 1.2. Педагогика.

Рецензент: Проф. д-р Емилия Василева

15.06.2012 г.